

UNIwersytet Wrocławski
Wydział Nauk Społecznych
Instytut Politologii

**PROBLEM KOPALNI
ODKRYWKOWYCH W POLSCE:
CASSE STUDY – KOPALNIA WĘGLA
BRUNATNEGO POD LEGNICĄ**

Stanisław Chodorowski

Wrocław 2012

Spis treści:

I. Polityka energetyczna.....	3
1.1. Diagnoza sytuacji pola energetycznego w Polsce	3
1.2. Interesy Polski odnośnie polityki energetycznej	5
II. Węgiel brunatny pod Legnicą	5
2.1. Złoże "Legnica".....	6
2.2. Założenia do eksploatacji złoża.....	7
2.3. Eksploatacja.....	7
2.4. Oddziaływanie kopalni na środowisko naturalne i infrastrukturę	8
2.4.1. Wpływ na środowisko	8
2.4.2. Wpływ na infrastrukturę.....	8
2.5. Perspektywa i argumenty „za”	9
III. Komitet Społeczny STOP ODKRYWCE i Koalicja „Rozwój Tak – Odkrywka Nie”	10
3.1. Komitet Społeczny STOP ODKRYWCE	10
3.2. Ogólnopolska Koalicja	11
IV. Protesty wokół powstania kopalni węgla brunatnego – perspektywa czasowa	12
4.1. Działania w 2009 roku	12
4.2. Protesty w roku 2010.....	13
4.3. Europejska inauguracja roku 2011	15
Podsumowanie.....	17

I. Polityka energetyczna

1.1. Diagnoza sytuacji pola energetycznego w Polsce

Polska będąc największym krajem Europy środkowo – wschodniej a zarazem wchodząc w struktury Unii Europejskiej jest państwem, które oprócz odmienności systemowo – funkcjonalnych posiada także szerszy zakres gospodarki w sektorze, który wykorzystuje poza energią elektryczną i gazem także ciepłownictwo¹. Jest to powiązane z posiadaniem dużych zasobów surowcowych wykorzystywanych w elektro-ciepłownictwie. Struktura bilansu energetycznego w chwili wejścia Polski do Unii Europejskiej wyglądała następująco: 48% węgiel kamienny, 14% węgiel brunatny, 20% ropa naftowa, 13% gaz ziemny, 5% pozostałe nośniki energii². Tendencja ta nie zmieniła się w bilansie z 2005 roku. Domniema się, że najkorzystniejszym rozwiązaniem byłby podział źródeł energii na: 50% węgiel brunatny i kamienny, 20% gaz ziemny, 10% ropa naftowa, 15% energia jądrowa, 5% energia odnawialna³.

Polskie zasoby ropy naftowej są bardzo niewielkie. Ich ilość wynosi około 21,5 mln ton na lądzie oraz 30 mln ton w polskiej strefie Bałtyku. Wydobycie krajowe ropy naftowej realizowane przez konsorcja PGNiG i Petrobaltic to ok. 0,7-0,8 mln ton rocznie, co stanowi ok. 3% rocznego zużycia ropy⁴. Oczekiwany wzrost pokrycia zapotrzebowania polskich rafinerii przez polskie koncerny będzie wzmagало import ropy od podmiotów trzecich. Natomiast ropa rosyjska jest i zapewne pozostanie tańszym rozwiązaniem od ropy z Morza Północnego.

Infrastruktura przesyłowa ropy naftowej w Polsce pozwala na import surowca rurociągiem Przyjaźń oraz drogą morską poprzez Naftoport w Gdańsku. Dzięki dużym zdolnościom przeładunkowym portu w Gdańsku. W roku 2009 port obsłużył około 7,1 mln ton ładunków płynnych⁵. Polska zatem nie jest narażona na ryzyko fizycznego odcięcia dostaw ropy.

Regulacje unijne nakładają na kraje UE obowiązek utrzymywania zapasów ropy/paliw płynnych na minimum 90 dni⁶ (bazując na rocznym zapotrzebowaniu – UE). Łączny stan zapasów na polskim rynku wynosił w styczniu 2008 roku około 5 mln m³, co zabezpieczało około 97 dni konsumpcji krajowej liczone wg wymogów UE⁷. Trzeba podkreślić przy tym, że przejście z przerobu ropy rosyjskiej na gatunki bardziej szlachetne wymagałoby poniesienia

¹ A. Dobroszyńska, *Energetyka Unijna – Energetyka Polska*, (w:) J. Marszałek-Kawa (red.), *Polska w Unii Europejskiej – Bilans otwarcia*, Toruń 2005, s. 192.

² *Bezpieczeństwo Energetyczne Polski*, źródło:

http://www.rurociagi.com/spis_art/2006_5/pdf/bezpieczenstwo.pdf, [pobrano 20.12.2011].

³ Raport Business Centre Club, *Bezpieczeństwo Energetyczne Polski*, źródło:

http://portal.bcc.org.pl/uploads/media/raport_BEZPIECZENSTWO_ENERGETYCZNE.pdf, [pobrano 20.12.2011].

⁴ A. Wieloński, J. Machowski, *Bezpieczeństwo Energetyczne Polski*, źródło:

<http://www.edupress.pl/pdf/11/3253.pdf>, [pobrano 12.12.2011].

⁵ *Przeładunki ropy naftowej i paliw płynnych w 2009 roku*, źródło: <http://www.naftoport.pl/index.php?n=103>, [pobrano 20.12.2011].

⁶ Dyrektywa Rady 98/93/WE z dnia 14 grudnia 1998 r. zmieniająca dyrektywę 68/414/EWG nakładającą na Państwa Członkowskie EWG obowiązek utrzymywania minimalnych zapasów surowej ropy naftowej i/lub produktów ropopochodnych, art.1, pkt 1.

⁷ Raport Business Centre Club, *Bezpieczeństwo Energetyczne Polski*, źródło:

http://portal.bcc.org.pl/uploads/media/raport_BEZPIECZENSTWO_ENERGETYCZNE.pdf, [pobrano 20.12.2011].

przez polskie koncerny paliwowe znacznych nakładów finansowych w celu dostosowania rafinerii w Płocku i Gdańsku.

Wydobycie gazu ziemnego przez PGNiG S.A. w 2009 roku wyniosło 4,11 mld m³⁸. PGNiG S.A. i inne podmioty prywatne poszukują złóż wydobywania węglowodorów. Przeznaczają na ten cel olbrzymie nakłady, przy niewielkim prawdopodobieństwie sukcesu. Inwestycje te przybierają na sile w okresie dobrej koniunktury gospodarczej, kiedy ceny ropy naftowej i gazu ziemnego notują rekordy. Wydaje się, że pomimo deklaracji i planów związanych ze zwiększeniem wydobywania krajowego gazu ziemnego i ropy naftowej, najbliższe lata – tak długo, jak ceny tych surowców nie wzrosną do poziomów obserwowanych w latach 2007-2008 – przyniosą spadek inwestycji w prace poszukiwawcze oraz w procesy eksploatacyjne.

Jednak w dobie poszukiwań konkretnych rozwiązań dotyczących poprawy bezpieczeństwa energetycznego kraju, jak również zaistniałych sytuacji zagrożenia w dostawach paliwa gazowego nie jest możliwe, aby zarówno krajowe jak i zagraniczne inwestycje w sektorze poszukiwawczo-wydobywczym mogły być zmarginalizowane. Pozytywnie nastroja również chociażby zamiar współpracy polskich firm wydobywczych, m.in. PGNiG S.A. i Petrobaltic S.A. na polu inwestowania w zagraniczne złoża surowców m. in. „norweski szelf kontynentalny”.

Innym zabezpieczeniem energetycznym w sferze gazownictwa może być eksploatacja zasobów tzw. „gazu łupkowego”, którego złoża szacowane są na około 1,4 bln m³. Z jego istnieniem wiążą się jednak wysokie koszty infrastruktury zapewniającej bezpieczne przetworzenie surowca do postaci użytecznej w gospodarce⁹.

Prawo polskie tak jak przepisy unijne, przewiduje obowiązek utrzymywania określonej wielkości zapasów gazu ziemnego. Ilość ta odpowiada 30-dniowemu średniemu dziennemu przywozowi surowca na wypadek m.in. zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa (tzw. zapasy obowiązkowe).

Węgiel jest kluczowym paliwem dla polskiej energetyki. Około 41 mln ton węgla kamiennego jest corocznie konwertowane w energię elektryczną. Strategia działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007-2015 wspomina, iż Polska dysponuje zasobami bilansowymi węgla w wysokości 15,7 mld ton. Z tego zasoby 6 mld ton są sklasyfikowane jako przemysłowe, a ich wydobywanie ma uzasadnienie techniczne i ekonomiczne¹⁰. Największe złoża występują na Górnym Śląsku i stanowią ok. 93% złóż. Ceny węgla energetycznego w 2009 roku wzrosną do poziomu zbliżonego do parytetu importowego, czyli sumy ceny zakupu węgla energetycznego w portach ARA (Antwerpia, Rotterdam i Amsterdam) i kosztu transportu do odbiorcy w Polsce. Pomimo tego, realizacja znaczących projektów inwestycji pierwotnych w górnictwie nie będzie możliwa bez pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania.

Polska jest 6 krajem na świecie pod względem wydobywania węgla brunatnego (61 mln ton rocznie)¹¹. Odkryto ponad 150 złóż i obszarów węglonośnych węgla brunatnego, z czego zostało udokumentowane 24 mld ton zasobów w złożach pewnych. Biorąc pod

⁸ Raport roczny PGNiG 2009, źródło:

http://www.pgnig.pl/binSrc?docId=18454¶mName=BINARYOBJ_FILE&index=0&language=PL&forceSave=yes, [pobrano 20.12.2011]

⁹ Gazprom: Gaz łupkowy zmieni światowy rynek, źródło:

<http://www.money.pl/gielda/surowce/wiadomosci/arttykul/gazprom;gaz;lupkowy;zmieni;swiatowy;rynek,173,0,580781.html>, [pobrano 20.12.2011].

¹⁰ Strategia Działalności Górnictwa Węgla Kamiennego w Polsce w latach 2007 – 2015, źródło:

<http://zspd.pl/pliki/sd1.doc>, [pobrano 20.12.2011].

¹¹ Węgiel brunatny, źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Węgiel_brunatny, [pobrano 20.12.2011].

uwagę obecne wydobycie, a nawet potencjał jego zwiększenia, są to złoża ogromne. Same tylko zasoby dwóch największych złóż – „Legnica-Ścinawa” oraz „Gubin-Mosty-Brody” – pozwoliłyby na utrzymanie obecnej skali wydobycia węgla brunatnego przez ponad 300 lat. Wspomina się, że są to największe złoża surowca w całej Europie. Głównymi problemami wykorzystania węgla brunatnego są: wysokie koszty związane z ochroną środowiska naturalnego, problem związany z powstawaniem leja depresyjnego i koniecznością wysiedlania mieszkańców, którzy dziś na obszarach węglonośnych mieszkają i pracują.

Węgiel brunatny cechuje wyższa emisyjność dwutlenku węgla, co biorąc pod uwagę ciągle zaostrzanie się polityki ochrony klimatu przez UE podwyższa koszty produkcji energii elektrycznej. Z drugiej strony, podobnie jak węgiel kamienny, jest surowcem do produkcji energii elektrycznej znajdującym się w całości pod kontrolą polskich koncernów. Dzięki temu – odmiennie niż w przypadku gazu, czy ropy – brak jest zagrożenia odcięcia Polski od dostaw tego surowca. Aby realnie zapewnić dostawy węgla brunatnego należy jednak brać pod uwagę długi okres przygotowania do eksploatacji nowych złóż (okres ten można szacować na 7-10 lat w przypadku nowych lokalizacji kopalń).

1.2. Interesy Polski odnośnie polityki energetycznej

Przyjęcie do 2020 roku przez kraje członkowskie systemu „3x20%” (obniżenie emisji gazów o 20%, zmniejszenie zużycia energii o 20% oraz zwiększenie odnawialnych źródeł energii) rodzi potrzebę zdywersyfikowania i liberalizacji wewnętrznego rynku energetycznego w Polsce. Koszty energii elektrycznej w porównaniu do reszty krajów UE są bardzo duże, stąd racjonalnym pomysłem byłoby wsparcie budowy elektrowni jądrowej będącej opozycyjnym rozwiązaniem obecnych elektrowni ciepłych. Sytuacja dotycząca energii jądrowej przypomina więc nieco stan z wieku XVIII, kiedy bezpieczeństwa militarnego poszukiwano w braku własnej armii. Podobnie teraz gwarancją bezpieczeństwa jądrowego wydaje się być głównie niekompetencja Polski w tej dziedzinie i powszechny brak świadomości o rzeczywistej obecności kraju w strefie oddziaływania wielu elektrowni jądrowych pracujących w krajach ościennych.

Podsumowując głównym interesem Polski w sferze bezpieczeństwa energetycznego jest jak najszybsze zdywersyfikowanie źródeł płynnego paliwa, poprzez opracowanie technologii przetworzenia gazu łupkowego, a także jak najszybsza budowa elektrowni jądrowej obniżającej koszty zużycia energii elektrycznej w przemyśle i gospodarstwach domowych. Dodatkowym atutem byłoby także zgromadzenie odpowiednich środków na przygotowanie dużej inwestycji, którą stanowiłaby budowa kopalni odkrywkowej pod Legnicą. Węgiel brunatny mógłby być głównym towarem eksportowym, który oferowany po odpowiednio konkurencyjnych cenach znalazłby odbiorców w Zachodniej Europie.

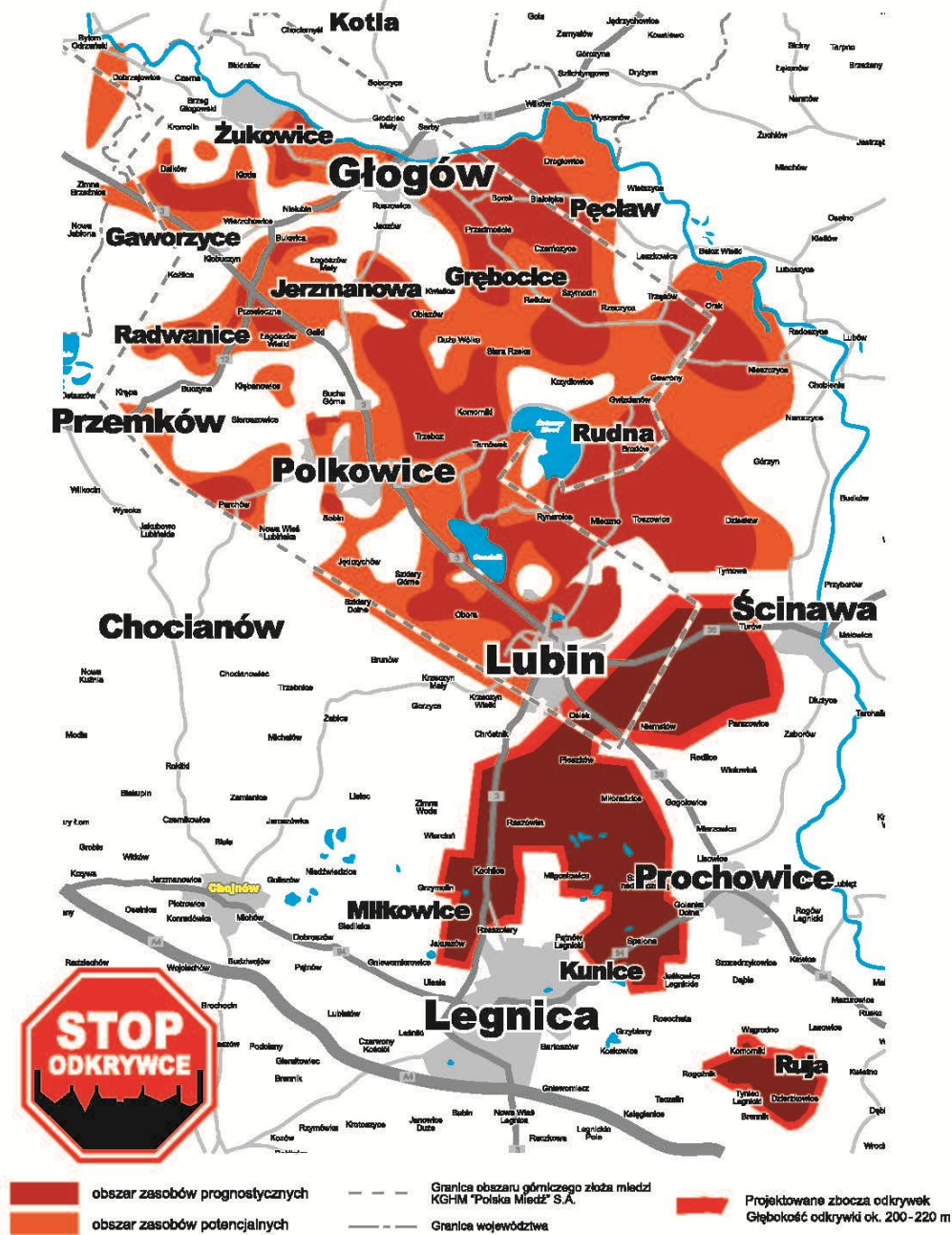
II. Węgiel brunatny pod Legnicą

Środkowa część Dolnego Śląska pomiędzy Legnicą a Głogowem jest wyjątkowo bogata w surowce mineralne. Obecnie eksploatowane tu są największe w Europie złoża miedzi, którym towarzyszą srebro, złoto i inne metale rzadkie. Oparty na tych zasobach przemysł górniczo-hutniczy reprezentowany przez KGHM - Polska Miedź SA stanowi podstawę egzystencji żyjących w tym regionie ok. 150.000 mieszkańców. Zasoby rud jednak wyczerpują się w sposób nieodwracalny. Na tym samym obszarze na północ od Legnicy zalega jedno z najbogatszych złóż węgla brunatnego w Polsce. Eksploatacja złóż węgla brunatnego i produkcja na jego bazie energii elektrycznej jako rozwiązanie problemu bezpieczeństwa energetycznego kraju oraz jako alternatywa dla przemysłu miedziowego jawi się jako alternatywa interesująca.

2.1. Złoże "Legnica"

Złoże "Legnica" odkryto w latach 50. przy okazji poszukiwań i dokumentowania złóż miedzi. Do dyspozycji znajduje się tu pięć pól eksploatacyjnych: Legnica Zachód, Legnica wschód, Legnica Północ, Ścinawa i Ruja. Poniżej obszar zajmowanego złoża¹²:

OBSZAR PERSPEKTYWICZNY ZŁÓŻ WĘGLA BRUNATNEGO

¹²Mapa obszaru złoża węgla brunatnego, źródło: http://stop-odkrywce.pl/wp-content/uploads/2009/12/stop-odkrywce_mapka_obszar_zloza_wegla_brunatnego.pdf, [pobrano 20.12.2011].

2.2. Założenia do eksploatacji złoża

W latach 1996-1997 Poltegor Wrocław, na zlecenie KGHM - Polska Miedź SA wykonały opracowanie pt. "Ocena możliwości zagospodarowania złóż węgla brunatnego Legnica - Ścinawa", którego zakres obejmował: obliczenie zasobów węgla i analizę jego jakości, analizę techniczno-ekonomiczną wraz z oceną możliwości eksploatacji, określenie wpływu eksploatacji na środowisko.

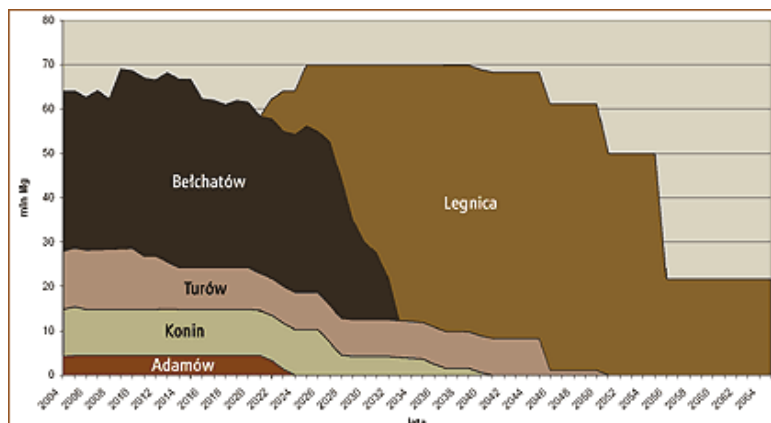
Złoże o geologicznych zasobach bilansowych około 2,7 mld Mg wykształcone jest w formie dwóch pokładów o średniej grubości około 22 m. Jakość węgla brunatnego jest bardzo dobra. Wartość opałowa wynosi około 9.450 kJ/kg, zawartość popiołu 15-18%, a siarki poniżej 1%.

Pod względem administracyjnym złoże leży na terenie gmin Lubin, Kunice, Miłkowice i Prochowice. Około 60% powierzchni terenu złóż pokrywają lasy, 33% pola uprawne i 7% użytki zielone. Sieć hydrograficzna należy do dorzecza Odry. Rzekami przepływającymi przez południową część złoża, lecz już poza planowanymi granicami eksploatacji są Kaczawa i Czarna Woda. Na terenie złoża, lecz także poza planowanymi granicami eksploatacji, znajdują się jeziora: Kunickie, Jaśkowickie i Pątnowskie¹³.

2.3. Eksploatacja

W pierwszym etapie zagospodarowania złoża "Legnica" przewiduje się eksploatację jednym frontem eksploatacyjnym o zdolności wydobywczej 30 mln Mg/rok. Plan zakładał jednak uruchomienie kopalni w pełni od około 2020 roku. Działania wydobywcze miałyby potrwać do 2065 roku. Raport Poltegoru zakładał 16-letni cykl budowy kopalni, w tym: prace studialne, projektowe, uzgodnienia, montaż finansowania inwestycji - 5 lat; roboty przygotowawcze (zajęcia terenu, prace odwodnieniowe, budowa maszyn) - 4 lata; budowa wkopu udostępniającego - 7 lat. Docelowe wydobycie kopalnia osiągnie w trzynastym roku od rozpoczęcia budowy wkopu udostępniającego. Po 7 latach od rozpoczęcia budowy przewidywano w zależności od koniunktury możliwość uruchomienia drugiego frontu eksploatacyjnego i podwojenie wydobycia węgla.

Po uruchomieniu drugiego frontu wydobywczego łączne wydobycie może sięgnąć 60 mln Mg/rok, co pozwoli na pokrycie zapotrzebowania na paliwo elektrowni o łącznej mocy 8.500 MW przy sprawności ponad 40%, w pełni zastępując po roku 2030 obecne elektrownie pracujące w oparciu o węgiel brunatny. Planowane wydobycie węgla brunatnego nowej kopalni "Legnica" na tle kopalń czynnych przedstawiono poniżej:

¹³ Projektowanie i budowa kopalni odkrywkowej węgla brunatnego „Legnica”, źródło: <http://www.ppwb.org.pl/wb/52/11.php>, [pobrano 20.12.2011].

2.4. Oddziaływanie kopalni na środowisko naturalne i infrastrukturę

2.4.1. Wpływ na środowisko

Budowa kopalni odkrywkowej powoduje zawsze ingerencję w środowisko naturalne. Pierwszym elementem środowiska naruszonego przez kopalnię jest zajmowanie terenu. Przewiduje się sukcesywne zajęcie ok. 3.000 ha terenu, z czego na wkop 700 ha, zwałowisko 1.625 ha, place zagospodarowania 120 ha, przenośniki 100 ha, drogi i koleje 105 ha, inne ok. 350 ha, w tym likwidacji w pierwszym okresie budowy kopalni ulec musiałyby wsie Gogołowice i Radlice.

Drugim elementem środowiska, który zostanie naruszony, będą wody podziemne. Dla zabezpieczenia eksploatacji niezbędne będzie obniżenie zwierciadła wód podziemnych poniżej dna odkrywki, a więc do głębokości ponad 200 m. Powodować to będzie rozwijanie się na zewnątrz obszaru odwadnianego leja depresji o zasięgu około 5 km od granic eksploatacji. W obrębie leja depresji liczyć się należy z zanikiem wody w części istniejących studni płytkich i ze zmniejszeniem wydajności ujęć głębszych. Wykonać trzeba więc będzie w okresie budowy wkopu około 15 ujęć i sieci wodociągowych oraz kolejnych 15 w okresie do końca eksploatacji.

Ponad 40-letnie doświadczenie i najnowsze badania wskazują, że wpływ odwodnienia na środowisko glebowe użytków rolnych zaznacza się tylko tam, gdzie pierwotnie zwierciadło wody występuje płycej niż na głębokości 1 m przy braku izolującej warstwy nieprzepuszczalnej w bezpośrednim podłożu. Można więc w przybliżeniu stwierdzić, że uprawy rolne maksymalnie narażone być mogą na zniżkę plonów na obszarze ok. 10%, czyli 12 km². Powyższe szacunki są całkowicie zgodne z tym, co obserwuje się obecnie w rejonie czynnych kopalń węgla brunatnego. W otoczeniu kopalń w Koninie, Adamowie i Turowie, gdzie warunki litologiczne są wprawdzie nieco korzystniejsze niż w Legnicy (70-80% gruntów spoistych), nie zaobserwowano w ogóle szkód w uprawach mimo ponad 35 lat odwadniania. W otoczeniu kopalni Bełchatów, gdzie warunki te są znacznie gorsze niż w rejonie Legnicy (70% gruntów przepuszczalnych), zaobserwowano szkody tylko w użytkach zielonych w dolinach rzecznych i podmokłych obniżeniach terenu; nie zanotowano natomiast strat w użytkach rolnych; pewne symptomy pogorszenia kondycji drzew sygnalizowane są w lasach, lecz nie są one ilościowo uchwytne, a odwodnienie w Bełchatowie trwa od ponad 25 lat.

Zanieczyszczenie powietrza wywołane istnieniem kopalni pochodzić będzie z pylenia ze źródeł niezorganizowanych. Zasięg tego pylenia maksymalnie przy suszy i silnych wiatrach może sięgać do ok. 1 km. Dla tych obszarów utworzone będą strefy ochronne wraz z projektami ich zagospodarowania. Źródłem uciążliwości z tytułu wywoływanego hałasu mogą być przenośniki taśmowe między kopalnią a elektrownią w Jurczu. Jednak obecne doświadczenia uzyskiwane w kopalniach Turów i Bełchatów pozwolą uciążliwość tę zredukować do akceptowalnego minimum. Drogą do tego będą zmiany konstrukcyjne, strefy ochronne i osłony tłumiące propagację hałasu¹⁴.

2.4.2. Wpływ na infrastrukturę

Budowa kopalni odkrywkowej oprócz wpływu na środowisko niesie za sobą wpływ na infrastrukturę, a zwłaszcza na:

¹⁴ Ibidem.

- a) **Komunikacje drogowa** - przez teren eksploatacji przebiega droga państwowa z Wrocławia w kierunku Zielonej Góry, która wymagać będzie przełożenia na odcinku ok. 7 km. Drogi lokalne znajdujące się na terenie odkrywki zastąpią istniejące drogi na jej obrzeżu.
- b) **Budownictwo dla wywłaszczonych** - budowa kopalni odkrywkowej spowoduje likwidację istniejących zasobów mieszkaniowych na terenie złoża i zwałowiska zewnętrznego. Utrata zasobów mieszkaniowych spowoduje konieczność budowy mieszkań przed rozpoczęciem robót górniczych dla około 150 mieszkańców, tj. 40 mieszkań o powierzchni użytkowej około 3.000 m² wraz z budownictwem usługowym o powierzchni około 1.500 m². Docelowo w ciągu ok. 30 lat niezbędne będzie natomiast wybudowanie mieszkań dla około 2.500 mieszkańców, tj. 600 mieszkań o powierzchni użytkowej 5.000 m² wraz z budownictwem usługowym.
- c) **Energetyka na węglu brunatnym, a przemysł miedziowy** - istotnym problemem jest koegzystencja planowanego rozwoju górnictwa i energetyki na węglu brunatnym z istniejącym przemysłem miedziowym. Przy obecnych cenach miedzi i kosztach produkcji przemysł miedziowy jest jedną z najbardziej opłacalnych gałęzi gospodarki. Ma to miejsce w związku z aktualną sytuacją na rynkach międzynarodowych i obecnym zapotrzebowaniu na ten metal ze strony rozwijających się krajów azjatyckich (Chiny i częściowo Indie). Trudno jednoznacznie określić jak długo taka koniunktura będzie trwała. Z drugiej strony wraz z wzrastającą głębokością eksploatacji koszt tony miedzi będzie szybko wzrastał. Dlatego też komfortem byłoby posiadanie dla regionu Legnica - Lubin - Głogów alternatywy gospodarczej "na czarną godzinę". Alternatywą tą mógłby być węgiel brunatny¹⁵.

2.5. Perspektywa i argumenty „za”

Budowa kopalni i elektrowni "Legnica" poza kryteriami uniwersalnymi, jak ekonomia i ekologia, winna być uzależniona od sytuacji w przemyśle miedziowym. W żadnym przypadku nie zakłada się funkcjonowania kopalni i elektrowni równoległe do przemysłu miedziowego. Nie można bowiem stosunkowo niewielkiego obszaru obciążać dodatkowymi inwestycjami surowcowymi. Jednakże żywotność ekonomiczna tego opartego na monokulturze miedziowej regionu jest ograniczona. Za budową kopalni węgla brunatnego i przemawia głównie:

- konieczność zachowania bezpieczeństwa energetycznego kraju,
- zasobność krajowych złóż węgla brunatnego,
- konkurencyjność ekonomiczna w stosunku do innych źródeł dla wytwarzania energii elektrycznej,
- opanowanie bezpiecznych i nowoczesnych technik eksploatacji,
- posiadanie wyspecjalizowanego zaplecza projektowego oraz produkcyjnego w zakresie maszyn i urządzeń,
- opanowanie sposobów eksploatacji i przetwarzania węgla na energię elektryczną z maksymalnym ograniczeniem uciążliwości dla środowiska,
- po wyczerpaniu złóż miedzi, bądź konieczności zaprzestania eksploatacji miedzi z innych przyczyn, regionowi Legnicy zagrażać będzie strukturalne bezrobocie

¹⁵ Ibidem.

i idący¹⁶ za tym głęboki upadek ekonomiczno-społeczny, a za tym konieczność poddania regionu głębokiej restrukturyzacji.

Według raportu Poltegoru logicznym zarówno z punktu widzenia naturalnego jak i społecznego, jest stopniowe w zależności od okoliczności przekształcanie zagłębia miedziowego w zagłębie górniczo-energetyczne, oparte na lokalnych zasobach węgla brunatnego. Zasoby te wskazują, że przemysł ten mógłby tu istnieć co najmniej do lat 60. XXI wieku. Za propozycją tą zdają się też przemawiać względy społeczne (kontynuacja uprawianego zawodu i tradycji oraz fakt oswojenia społeczeństwa z tego typu działalnością), a co za tym idzie stosunkowo najłatwiej osiągalna akceptacja społeczna. Również w bardzo dużym stopniu mogłaby zostać tu wykorzystana istniejąca już infrastruktura: warsztaty, fabryki, magazyny, drogi, budownictwo mieszkaniowe, szkoły, obiekty sportowe i kulturalne itp. Kluczem jednak do uzyskania akceptacji społecznej jest zadawalające rozwiązanie problematyki ochrony środowiska. Współczesne techniki ochrony wód, rekultywacji terenu, a przede wszystkim odpylanie i odsiarczanie spalin gwarantują ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko do minimum akceptowalnego społecznie i respektującego wymagania Unii Europejskiej.

III. Komitet Społeczny STOP ODKRYWCE i Koalicja „Rozwój Tak – Odkrywka Nie”

3.1. Komitet Społeczny STOP ODKRYWCE

16 listopada 2009 roku o godz. 13.30 w Sali konferencyjnej Urzędu Gminy Lubin, przy ul. Łokietka 6a, odbyło się spotkanie prasowe, w czasie którego ogłoszono powołanie Komitetu Społecznego “STOP ODKRYWCE” z inicjatywy samorządowców z sześciu gmin terenu Zagłębia Miedziowego (Lubin, Kunice, Ruja, Prochowice, Ścinawa, Miłkowice) oraz przedstawicieli ruchu obywatelskiego z gminy Brody i Gubin.

Celem Komitetu jest powstrzymanie planów budowy kopalni węgla brunatnego w rejonie Lubina i Legnicy metodą odkrywkową, a tym samym wdrożenie w życie werdyktu społecznego jakim był wynik referendum, które choć wygrane odbiło się dużym echem w całym kraju, to jednak miało niestety znikomy wpływ na ostateczny kształt dokumentu pt.: “Polityka energetyczna Polski do 2030 roku”, który złożyła legnicko-lubińskie wymienia jako strategiczne.¹⁷

Do zadań Komitetu należy w szczególności: zajmowanie stanowiska i wypowiadanie opinii w sprawach dotyczących planowanej budowy kopalni węgla brunatnego w tym projektów ustaw i innych aktów prawnych mogących przyczynić się do powstania odkrywkowej kopalni w przyszłości; zaangażowanie samorządów, społeczności lokalnych, przedstawicieli małych i średnich przedsiębiorstw, instytucji naukowo - badawczych, mediów, osób publicznych oraz innych grup interesu w sprawę powstrzymania planów budowy kopalni węgla brunatnego metoda odkrywkową; inicjowanie wymiany informacji, doświadczeń i zagrożeń płynących z wdrażania wydobycia węgla brunatnego na innych terenach w Polsce i zagranicą; stymulowanie działań dla tworzenia układów partnerskich pomiędzy różnymi sektorami (przemysłowym, samorządowym, naukowym, finansowym)

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Komitet społeczny, źródło: <http://stop-odkrywce.pl/category/komitet-spoleczny/page/5>, [pobrano 20.12.2011].

umożliwiających wdrażanie rozwiązań dla zagospodarowania złóż węgla brunatnego innymi metodami niż odkrywka. Do zadań komitetu można zaliczyć również: prowadzenie lobbingu na rzecz wprowadzania czystych - ekologicznych technologii pozyskiwania energii, inicjowanie seminariów, konferencji, szkoleń, warsztatów oraz innych przedsięwzięć mających na celu przekazywanie informacji i upowszechnianie wiedzy o negatywnych skutkach wydobycia węgla brunatnego metodą odkrywkową¹⁸.

Organami Komitetu są: zebranie ogólne, prezydium Komitetu, przewodniczący. W skład prezydium Komitetu wchodzi: przewodniczący i jego zastępcy, sekretarz i inne osoby wybrane przez zebranie ogólne Komitetu. W skład Komitetu wchodzi prezydium oraz członkowie a także honorowy przewodniczący i członkowie honorowi Komitetu o ile zostaną powołani przez prezydium Komitetu. Prezydium spośród swego grona wyłania w głosowaniu jawnym przewodniczącego oraz dwóch zastępców przewodniczącego. Do zadań prezydium Komitetu należy kierowanie pracami Komitetu, przygotowywanie projektów uchwał, planów pracy i sprawozdań z działalności Komitetu, wykonywanie uchwał oraz podejmowanie decyzji w sprawach proceduralnych i organizacyjnych a także podejmowanie uchwał własnych.

Przewodniczący Komitetu zwołuje posiedzenia Komitetu i prezydium Komitetu przewodniczy tym zebraniom, kieruje bieżącą pracą Komitetu oraz reprezentuje Komitet na zewnątrz. W razie nieobecności przewodniczącego zastępuje go upoważniony zastępca przewodniczącego. Przewodniczący Komitetu nie rzadziej niż dwa razy w roku - z inicjatywy własnej lub na wniosek prezydium - zwołuje posiedzenia Komitetu z udziałem wszystkich członków¹⁹.

3.2. Ogólnopolska Koalicja

9 maja 2011 roku w Lubinie z inicjatywy Społecznego Komitetu „STOP Odkrywce” oraz Stowarzyszenia Ekologicznego „EKO-UNIA” odbyło się zebranie założycielskie Ogólnopolskiej Koalicji na rzecz powstrzymania planów budowy nowych kopalni węgla brunatnego metodą odkrywkową oraz przeprowadzenia Polski z ery kopalnej do ery odnawialnej - „Rozwój TAK - Odkrywki NIE”.

Koalicja jest porozumieniem ludzi dobrej woli na rzecz poszanowania zasad równoważonego rozwoju, ochrony środowiska naturalnego oraz przestrzegania odstawowych praw obywatelskich. Podstawowym celem koalicji jest wdrożenie w życie woli tych mieszkańców naszego kraju, którzy na terenach swoich gmin w ważnych i prawomocnych referendach opowiedzieli się przeciw budowie kopalni węgla brunatnego metodą odkrywkową oraz obrona gmin i jej mieszkańców przed przewencyjnym wprowadzeniem prawnej ochrony złóż węgla brunatnego przed dalszą zabudową infrastrukturalną niezwiązaną z energetyką.

Koalicja prowadzi debatę na rzecz odnawialnych źródeł energii oraz szybkiego przejścia do gospodarki niskowęglowej i niskoemisyjnej, prezentując argumenty uzasadniające alternatywne formy zagospodarowania złóż węgla brunatnego. Sygnatariusze koalicji pragną wspierać wszelkie inicjatywy służące harmonijnemu rozwojowi społecznemu,

¹⁸ Regulamin Komitetu Stop Odkrywce, źródło: http://stop-odkrywce.pl/wp-content/uploads/2009/11/stop_odkrywce_projekt_regulaminu.pdf, [pobrano 20.12.2011].

¹⁹ Ibidem.

zachowaniu dziedzictwa materialnego i kulturowego, a także szacunku dla praw człowieka i obywatela.

Deklarację przystąpienia do koalicji podpisali, jako członkowie założyciele, przedstawiciele Społecznego Komitetu „STOP Odkrywce” (wspieranego przez Bürgerinitiative “Klinger Runde” z Niemiec), stowarzyszenia „Nie Kopalni Odkrywkowej” z Gubina, Fundacji Greenpeace z Warszawy, EPS (Ekologický právní servis) z Czech, Centrum Zrównoważonego Rozwoju z Łodzi oraz wójtowie i burmistrzowie zagrożonych budową kopalni odkrywkowych dolnośląskich gmin: Lubin, Kunice, Miłkowice, Ruja, Ścinawa, Prochowice, Malczyce oraz gminy Gubin (woj. lubuskie).

Powołanie koalicji było konsekwencją stanowiska władz państwowych z Premierem Donaldem Tuskiem na czele, które odmawiały uszanowania wyników referendum gminnych, nie podejmowały dialogu z własnymi obywatelami, ignorowały wielokrotne pisemne zaproszenia do rozmów forsując przy tym zapisy ustawowe jawnie ignorujące interes społeczny.

IV. Protesty wokół powstania kopalni węgla brunatnego – perspektywa czasowa

W czerwcu 2009 roku samorządowcy odkryli, że ministerstwo gospodarki, nie powiadamiając ich, kończy konsultacje społeczne nad nową “Polityką energetyczną Polski do roku 2030”. Dokument zawierać miał zapisy, które bezpośrednio wpływały na los regionu legnickiego. Resort nie przewiduje eksploatacji legnickich złóż do roku 2030, ale już w roku 2010 zamierza wprowadzić ochronę tego terenu przed dalszą zabudową infrastrukturalną. Następnie przed samorządowcami zamknięto drzwi do sejmowej podkomisji przygotowującej zmiany w ustawie “Prawo geologiczne i górnictwo”. Takie informację serwowało wiele portali informacyjnych i ogólnopolskich gazet. Brak informacji ze strony Rządu spowodował burzę informacyjną i liczne protesty na przestrzeni roku 2009-2012.

4.1. Działania w 2009 roku

Pierwszy protest dotyczący odkrywki odbył się 5 września w godzinach: 8.00 - 13.00 na drodze krajowej nr 3 Legnica - Lubin w miejscowości Karczowiska. Odbyła się tam akcja protestacyjna połączona z kampanią informacyjną przed wrześniowym referendum w sprawie kopalni. Przedsięwzięcie miało na celu zainteresowanie problemem kopalni ludzi mieszkających na tych terenach, a także uświadomienie osobom postronnym, jak wielkie stanowi to zagrożenie dla całego regionu. Termin – sobota nie został wybrany przypadkowo, gdyż w ten dzień w Lubinie odbywa się cotygodniowa giełda samochodowa, na którą ściągają ludzie z całego województwa.

Drugi protest odbył się niemal 14 dni później - w piątek 18 września na terenie Gminy Kunice w miejscowości Spalona na drodze nr 94 Legnica – Prochowice w godzinach od 15.00 do 18.00. W podanych godzinach co 30 minut zatrzymywano na 5 minut ruch drogowy w celu informowania kierowców oraz mieszkańców o referendum w dniu 27 września w sprawie planowanej budowy kopalni odkrywkowej. W pikiecie wzięło udział ok. 200 -300 osób a tematem zainteresowała się redakcja Faktów TVP3 oraz TV Trwam. Poparcie dla protestujących wyraził także Zarząd Okręgu Legnica PZW oraz Zieloni 2004 – Koło Wrocławskie.

Po dwóch protestach odbyło się długo oczekiwane referendum na którym frekwencja ostatecznie wyniosła 51,5 %, co stanowiło bezprecedensowy wynik w referendach organizowanych na taką skalę w Polsce. 94 % głosujących opowiedziało się przeciw

odkrywce. Z pośród 32 tys. uprawnionych do głosowania największą frekwencję osiągnęła gm. Kunice - 64,7% , 97,3% przeciw odkrywce; gm. Ruja - 63 % , 95 % przeciw odkrywce; gm. Lubin - 53,4% , 93% przeciw odkrywce; gm. Miłkowice - 48,6% , 93,8% przeciw odkrywce; gm. Prochowice - 43,1% , 92,8% przeciw odkrywce; gm. Ścinawa - 37,05% , 90,9% przeciw odkrywce.

Konsekwencją referendum było zorganizowanie 12 października specjalnej konferencji w Lubinie. Podczas niej doszło do podpisania oświadczenia, wyrażającego stanowisko Wójtów i Burmistrzów Gmin: Kunice, Lubin, Miłkowice, Prochowice, Ruja, Ścinawa, Parlamentarzystów reprezentujących okręg wyborczy nr 1 z siedzibą w Legnicy w sprawie referendum z dnia 27 września 2009 r. Tego samego dnia w Rzeszotarach koło Legnicy odbył się kolejny protest przeciw planom kopalni odkrywkowej na "Złozu Legnica". W czasie protestu telewizja Polsat realizowała nagranie jednego z odcinków cyklicznego programu publicystyczno-reportażowego pt. "Interwencja", który został wyemitowany na antenie w piątek 23 października.

Po miesiącu 2 grudnia 2009 Społeczny Komitet „STOP Odkrywce”, mieszkańcy 5 województw zagrożonych budową kopalni węgla protestowali wraz z Greenpeace przed Sejmem przeciwko nowelizacji ustawy „Prawo geologiczne i górnicze”. Na transparentach protestujących znalazły się hasła: „Stop odkrywce”, „Bronimy miejsc pracy” „Ustawa przegłosowana-Polska rozkopana”. Jak stwierdziła Irena Rogowska – wójt Lubina: „Nasi mieszkańcy stanowczo sprzeciwiają się budowie gigantycznej kopalni odkrywkowej na terenie gmin: Lubin, Kunice, Miłkowice, Ruja, Ścinawa i Prochowice, czemu jasno dali wyraz we wrześniowych referendach. Nie chcemy wegetować w pobliżu 200 metrowych wyrobisk kopalnianych, olbrzymich zwałowisk i dymiących kominów elektrowni. Głos społeczeństwa nie może zostać zlekceważony przez rząd.”

4.2. Protesty w roku 2010

Po pikiecie przed Sejmem RP samorządowcy byli oburzeni. Obiecano im w ministerstwie gospodarki możliwość porozmawiania z wicepremierem Waldemarem Pawlakiem na temat odkrywki 11 stycznia 2010 roku, jednak minister spotkanie odwołał. Wójt gminy Lubin zapowiadała złożenie skargi do premiera²⁰. Pod koniec miesiąca - 28 stycznia 2010 roku Komitet Społeczny STOP ODKRYWCE przesłał do Parlamentu Europejskiego petycję, w której porusza problemy związane z planami budowy kopalni odkrywkowej pomiędzy Lubinem i Legnicą na tzw. "Złozu Legnica". W petycji znalazły się zapisy następującej treści „Petycja w sprawie podjęcia przez Parlament Europejski działań zmierzających do uniemożliwienia łamania prawa wspólnotowego w dziedzinie środowiska naturalnego, w tym dyrektyw środowiskowych i programu „Natura 2000” oraz uznania i wdrożenia przez Rząd RP wyników referendum z dnia 27.09.2009 r. w sprawie budowy odkrywkowej kopalni węgla brunatnego, na terenie sześciu gmin województwa dolnośląskiego w Polsce²¹”.

4 lutego w Centrum Prasowym Polskiej Agencji Prasowej dochodzi do konferencji z udziałem: Wójtów i Burmistrzów gmin: Lubin, Kunice, Miłkowice, Ruja, Ścinawa, Prochowice, a także gmin położonych na łozu perspektywnym pomiędzy Lubinem i Głogowem oraz gościem specjalnym był prof. dr hab. Ludwik Tomiałojęc w przeszłości

²⁰ <http://stop-odkrywce.pl/2010/01/13/skandal-premier-pawlak-odwoluje-spotkanie-z-czlonkami-komitetu-spolecznego/#more-162>, [pobrano 20.12.2011].

²¹ <http://stop-odkrywce.pl/2010/02/02/petycja-komitetu-spolecznego-stop-odkrywce-zostala-przeslana-do-parlamentu-europejskiego/>, [pobrano 20.12.2011].

członek Rady Ekologicznej przy Prezydencie RP i przewodniczący polskiego komitetu Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody i Jej Zasobów (IUCN)²².

11 lutego dochodzi do seminarium, jednak nie doszło do jasnych decyzji w sprawie planowanej kopalni odkrywkowej na złożu umiejscowionym w rejonie Legnicy, Lubina i Ścinawy. Przedstawiciele gmin zagrożonych odkrywką w 20-osobowej delegacji po raz pierwszy mieli jednak okazję spotkać się i dyskutować jednocześnie ze stroną rządową jak i lobby węglowym. Wystąpienie Komitetu Społecznego STOP Odkrywce trwało dłużej niż założone wcześniej przez organizatora seminarium 10 min. Wicepremier i minister gospodarki Waldemara Pawlaka z jednej strony podtrzymywała swoje stanowisko, że bez pełnej zgody ludności na naszych terenach nie powstanie odkrywka, ale z drugiej za wszelką cenę starano się uzmysłwić członkom Komitetu Społecznego w osobach samorządowców, reprezentujących nasze gminy, że węgiel brunatny to najtańsze paliwo, z jakiego można pozyskiwać energię elektryczną.

Następnie delegacja samorządów przeciwstawiających się planom budowy kopalni odkrywkowej węgla brunatnego spotkała się 22 lutego z przedstawicielami Komisji Europejskiej - Dyrekcji Generalnej ds. Środowiska w Brukseli. W spotkaniu ze strony samorządowców uczestniczyli: Irena Rogowska - wójt gminy Lubin, Zdzisław Tersa - wójt gminy Kunice i Waldemar Kwaśny - wójt gminy Miłkowice.

Pod koniec lutego powstaje również z inicjatywy Instytutu na rzecz Ekorozwoju dokument pt.: "Alternatywna Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku". U genezy projektu stało przekonanie, że politykę energetyczną nie mogą tworzyć tylko specjaliści od wytwarzania energii i rynku energetycznego. Czynnymi uczestnikami takiej dyskusji powinni stać się wszystkie zainteresowane strony, czyli m.in: związki zawodowe, organizacje społeczne, ekologiczne czy administracja publiczna.

Miesiąc później Komitet STOP Odkrywce poinformował Rzecznika Praw Obywatelskich o możliwym łamaniu praw obywatelskich w związku z brakiem jasnej deklaracji władz potwierdzających uznanie wyników referendum z dnia 27.09.2009 r., w którym mieszkańcy opowiedzieli się przeciwko budowie kopalni, głosując na „NIE”. W kwietniu jednak Komitet otrzymał informację, że Rzecznik Praw Obywatelskich nie może podjąć formalnych działań w sprawie. Rzecznik, poprzez pracowników Zespołu Prawa Cywilnego i Gospodarki Nieruchomościami uzasadniał takie stanowisko faktem, iż program polityki energetycznej ma postać uchwały w związku z czym nie jest aktem prawnym powszechnie obowiązującym. W przypadku uchwalenia odpowiednich ustaw i podjęciu decyzji administracyjnych możliwe będzie ich ewentualne zaskarżenie do Trybunału Konstytucyjnego po uprzednim zbadaniu przez Rzecznika pod kątem naruszenia przez nie praw i wolności obywatelskich. Interwencja Rzecznika była możliwa, lecz dopiero wtedy gdy w Jego ocenie prawo już zostanie złamane. Biuro Rzecznika nie rozważało podjęcia działań prewencyjnych i nie odniosło się do kwestii nieuznania wyników referendum i braku jasnej deklaracji o odstąpieniu od planów budowy kopalni, a tym samym uznaniu wyrażonej w najbardziej demokratyczny sposób woli społeczeństwa.

28 maja Komitet otrzymuje odpowiedź od Przewodniczącej Komisji Petycji Parlamentu Ermini Mazzoni, w sprawie petycji Komitetu dotyczącej podjęcia przez Parlament Europejski działań zmierzających do uniemożliwienia łamania prawa wspólnotowego w dziedzinie środowiska naturalnego oraz uznania i wdrożenia przez Rząd RP wyników referendum z dnia 27.09.2009 r. w sprawie budowy odkrywkowej kopalni węgla brunatnego, na terenie sześciu gmin województwa dolnośląskiego w Polsce.

²² <http://stop-odkrywce.pl/2010/02/02/stop-odkrywce-dzis-warszawa-jutro-strasburg-konferencja-prasowa-zorganizowana-przez-przedstawicieli-kilkunastu-samorzadow-z-terenu-dolnego-slaska-4022010-godz-1600-centrum-prasowe-polskiej-a/>, [pobrano 20.12.2011].

W sierpniu wójtowie i burmistrzowie z sześciu gmin zagrożonych odkrywką, członkowie prezydium Społecznego Komitetu "STOP Odkrywce" po raz drugi zapraszają wicepremiera Pawlaka na spotkanie. Kilka miesięcy później w oficjalnym oświadczeniu Komitet ogłasza, że ze względu na szacunek wobec mieszkańców regionu, postanawia nie zapraszać Ministra Pawlaka po raz trzeci.

W między czasie dochodzi do opracowywania projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Planu zawiera ustalenia dotyczące ochrony złóż węgla brunatnego w rejonie Legnicy i Ścinawy, polegających na zakazie nowej zabudowy infrastrukturalnej niezwiązanej z energetyką i przemysłem wydobywczym. 6 września 2010 roku stanowisko w sprawie wygłasza Marszałek Województwa Dolnośląskiego mówiąc o wycofaniu się z zapisów o wprowadzeniu ochrony złóż węgla brunatnego „Legnica” w projekcie wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego.

4.3. Europejska inauguracja roku 2011

Na początku roku Komisja Europejska zadeklarowała, że przyjrzy się bliżej sprawie odkrywki i zwróci się do rządu o wyjaśnienie tej kwestii. W czasie wystąpień w Brukseli – 25 stycznia, jako pierwsza przemawiała wójt gminy Lubin i jednocześnie przewodnicząca Komitetu Społecznego STOP Odkrywce, która zaapelowała do KE o “podjęcie nadzwyczajnych działań”. Wójt Rogowska chciała, aby KE złożył w Polsce wizytę wyjaśniającą w naszym kraju, po której powstanie sprawozdanie poddane później pod głosowanie. Ten sposób może skłonić rząd do rozmowy z własnymi obywatelami. Oprócz wójt udział w dyskusji wzięli także europosłowie Lidia Geringer de Oedenberg i Piotr Borys, którzy zwrócili się z prośbą do europosłów o przyjęcie petycji i zmuszenie polskiego rządu do przeprowadzenia prawidłowych konsultacji społecznych, uwzględniających aspekty społeczne i środowiskowe w dłuższym horyzoncie czasowym.

7 – lutego gospodarze Gmin: Lubin, Kunice, Miłkowie, Ruja, Ścinawa i Prochowice zagrożonych budową odkrywkowej kopalni węgla brunatnego przesłali list na ręce Premiera Donalda Tuska, tym razem z zaproszeniem do odwiedzenia swoich miejscowości. Minister Gospodarki i Wicepremier Waldemar Pawlak wcześniej dwukrotnie odmówił wizyty i spotkania z mieszkańcami. Samorządowcy mieli nadzieję, że premier wykaże więcej zaangażowania niż Waldemar Pawlak.

W marcu Rzecznik Praw Obywatelskich podzielił niepokój mieszkańców regionu dostrzegając symptomy ewidentnego łamania praw obywatelskich. Poprosił o przesłanie szerszych informacji w sprawie. Rzecznik Praw Obywatelskich dowiedział się o przyczynach i przebiegu konfliktu oraz przesłankach zmuszających obywateli naszego kraju do szukania pomocy w instytucjach międzynarodowych czego przykładem rozpatrywana niedawno przez Komisję Petycji Parlamentu Europejskiego petycja nr 0046/2010 w sprawie nieuznania przez Rząd RP wyników referendum dotyczącego planów budowy odkrywkowej kopalni węgla brunatnego na terenie sześciu gmin województwa dolnośląskiego w Polsce²³.

12 maja 2011 roku Irena Rogowska Wójt Gminy Lubin przesłała do Marszałka Sejmu - Grzegorza Schetyny list ze skargą na premiera Rządu RP Donalda Tuska w związku z łamaniem przez niego reguł prawa i procedur administracyjnych. Sprawa dotyczyła braku odpowiedzi na pisma przesłane na ręce premiera w październiku 2010 i lutym 2011 roku. Oba pisma – jedno w sprawie uszanowania wyników referendum z dnia 27 września 2009 , drugie

²³ <http://stop-odkrywce.pl/2011/03/25/rzecznik-praw-obywatelskich-zajmie-sie%C2%A0sprawa-kopalni-odkrywkowej-na-zlozu-legnica/>, [pobrano 20.12.2011].

będące zaproszeniem do odwiedzenia gmin zagrożonych odkrywką wpłynęły do URM za potwierdzeniem odbioru w dniach 02.11.2010 i 07.02.2011 r.

Pod koniec maja Radni Gminy Lubin (podczas Sesji Rady Gminy Lubin w dniu 31 maja 2011 r.) podjęła jednogłośnie uchwałę sprzeciwiającą się planom objęcia terenu Gminy Lubin ochroną złoża węgla brunatnego przed dalszą zabudową infrastrukturalną niezwiązaną z energetyką wbrew woli jej mieszkańców wyrażonej w referendum. Dzień wcześniej Lidia Geringer de Oedenberg posłanka do Parlamentu Europejskiego, jako pierwszy czynny polityk podpisała deklarację Ogólnopolskiej Koalicji na rzecz powstrzymania planów budowy nowych kopalni węgla brunatnego metodą odkrywkową oraz przeprowadzenia Polski z ery kopalnej do ery odnawialnej - „Rozwój TAK - Odkrywki NIE”. Posłanka od wielu miesięcy wspierała działania Społecznego Komitetu „STOP Odkrywce”.

15 czerwca 2011 roku Komisja Petycji w Brukseli po raz drugi zajmowała się sprawą planów budowy odkrywki węgla brunatnego oraz kwestią respektowania wyników referendum w sprawie odkrywki. Komisja Petycji postanowiła, iż będzie kontynuowała badanie sprawy oraz zwróci się do premiera rządu RP o udzielenie odpowiedzi czy będzie zmierzał do uruchomienia kopalni odkrywkowej i czy wprowadzi ochronę złoża węgla brunatnego przed dalszą zabudową infrastrukturalną niezwiązaną z energetyką.

Dwa miesiące później Irena Rogowska zaproszona jest na konferencje Climate and Energy Camp 2011 w Jänschwalde - Brandenburgia (Niemcy). Spotkała się tam z licznym gronem aktywistów - przeciwników budowy nowych kopalń odkrywkowych węgla brunatnego z całej Europy w tym Niemiec, Polski i Holandii. Koordynator obozu klimatycznego i energetycznego oraz przedstawicielka Koalicji Klimatycznej (Klima Allianz) z Berlina Mona Bricke, a także René Schuster z Zielonej Ligi (Grüne Liga) i Thomas Burkhardt z Bürgerinitiative Klinger Runde z Forst wyrazili poparcie dla idei Ogólnopolskiej Koalicji „Rozwój TAK - Odkrywki NIE”, której celem jest powstrzymanie planów budowy nowych odkrywek w Polsce i doprowadzenie do uszanowania wyników referendum przez władze RP.

W czwartek, 25 sierpnia 2011 r. o godz. 11.00 pod Kancelarią Prezesa Rady Ministrów pod przewodnictwem Ireny Rogowskiej Wójt Gminy Lubin i Przewodniczącej Ogólnopolskiej Koalicji „Rozwój TAK – Odkrywki NIE” odbył się protest i przekazanie listu otwartego na ręce premiera Donalda Tuska dotyczący odkrywki, który został również udostępniony mediom. Rezultatem protestu było niejednoznaczne stanowisko Rady Ministrów w sprawie Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju w dniach 6 września, 18 października i 29 listopada.

Dokładnie w drugą rocznicę Referendów, które odbyły się w sześciu gminach na Dolnym Śląsku (27.09.2009 r.) i dwóch w woj. lubuskim (21.06.2009 i 8.11.2009) zorganizowano przemarsz mieszkańców gmin: Lubin, Kunice, Miłkowice, Ruja, Ścinawa i Prochowice. Manifestacja była protestem przeciwko nieuszanowaniu przez rządzących wyników referendum i niewdrożeniu jego w życie oraz wyrazem sprzeciwu dla działań zmierzających do budowy odkrywkowych kopalni węgla brunatnego.

Ostatecznie na posiedzeniu Rady Ministrów 13 grudnia rząd przyjął uchwałę w sprawie Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, w której znalazły się zapisy określające rolę legnickiego węgla w energetycznej przyszłości kraju. Ujęcie „Złoza Legnica” ma skutkować zabezpieczeniem złoża węgla. Odnosił się do tego jeden z celów operacyjnych KPZK 2030, który brzmiał: “zwiększenie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa”. Konsekwencją przyjęcia KPZK 2030 - 10 stycznia 2012 roku było przybycie Ireny Rogowskiej na konferencję “Samorząd terytorialny w Polsce - problemy i zagrożenia” w Sejmie. W trakcie dyskusji Irena Rogowska przedstawiła kilkusetosobowemu gronu samorządowców z całej Polski oraz licznej

reprezentacji posłów największego klubu opozycji parlamentarnej główne bolączki jednostek samorządu terytorialnego w oparciu o doświadczenia gminy wiejskiej Lubin.

Podsumowanie

Problem węgla brunatnego z pewnością będzie powracał w dyskursie publicznym, gdyż nie dotyczy tylko i wyłącznie bezpieczeństwa energetycznego, ale również przesiedleń mieszkańców oraz dewastacji środowiska naturalnego. Konflikty na polu samorządowcy – rząd są zrozumiałe, gdyż premier i ministrowie muszą liczyć się z silnym lobby węglowym występującym w Polsce. Konkludując rozważania można powiedzieć, że sytuacja w 2012 roku nadal jest rozwojowa a najostrejsze protesty dopiero przed nami.

Bibliografia

Publikacje zwarte:

1. A. Dobroszyńska, *Energetyka Unijna – Energetyka Polska*, (w:) J. Marszałek-Kawa (red.), *Polska w Unii Europejskiej – Bilans otwarcia*, Toruń 2005, s. 192.

Raporty:

1. *Bezpieczeństwo Energetyczne Polski*, źródło: http://www.rurociagi.com/spis_art/2006_5/pdf/bezpieczenstwo.pdf, [pobrano 20.12.2011].
2. Raport Business Centre Club, *Bezpieczeństwo Energetyczne Polski*, źródło: http://portal.bcc.org.pl/uploads/media/raport_BEZPIECZENSTWO_ENERGETYCZNE.pdf, [pobrano 20.12.2011].
3. A. Wieloński, J. Machowski, *Bezpieczeństwo Energetyczne Polski*, źródło: <http://www.edupress.pl/pdf/11/3253.pdf>, [pobrano 20.12.2011].
4. Raport Business Centre Club, *Bezpieczeństwo Energetyczne Polski*, źródło: http://portal.bcc.org.pl/uploads/media/raport_BEZPIECZENSTWO_ENERGETYCZNE.pdf, [pobrano 20.12.2011].
5. Strategia Działalności Górnictwa Węgla Kamiennego w Polsce w latach 2007 – 2015, źródło: <http://zzpd.pl/pliki/sd1.doc>, [pobrano 20.12.2011].
6. Raport roczny PGNiG 2009, źródło: http://www.pgnig.pl/binSrc?docId=18454¶mName=BINARYOBJ_FILE&index=0&language=PL&forceSave=yes, [pobrano 20.12.2011]
7. *Przeladunki ropy naftowej i paliw płynnych w 2009 roku*, źródło: <http://www.naftoport.pl/index.php?n=103>, [pobrano 20.12.2011].

Akty prawne:

1. Dyrektywa Rady 98/93/WE z dnia 14 grudnia 1998 r. zmieniająca dyrektywę 68/414/EWG nakładającą na Państwa Członkowskie EWG obowiązek utrzymywania minimalnych zapasów surowej ropy naftowej i/lub produktów ropopochodnych, art.1, pkt 1.

Artykuły prasowe:

1. *Gazprom: Gaz łupkowy zmieni światowy rynek*, źródło: <http://www.money.pl/gielda/surowce/wiadomosci/artukul/gazprom;gaz;lupkowy;zmieni;swiatowy;rynek,173,0,580781.html>, [pobrano 20.12.2011].

Netografia:

1. Węgiel brunatny, źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Węgiel_brunatny, [pobrano 20.12.2011].
2. Mapa obszaru złoża węgla brunatnego, źródło: http://stop-odkrywce.pl/wp-content/uploads/2009/12/stop-odkrywce_mapka_obszar_zloza_wegla_brunatnego.pdf, [pobrano 20.12.2011].
3. Projektowanie i budowa kopalni odkrywkowej węgla brunatnego „Legnica”, źródło: <http://www.ppwb.org.pl/wb/52/11.php>, [pobrano 20.12.2011].

4. Komitet społeczny, źródło: <http://stop-odkrywce.pl/category/komitet-spoeczny/page/5>, [pobrano 20.12.2011].
5. Regulamin Komitetu Stop Odkrywce, źródło: http://stop-odkrywce.pl/wp-content/uploads/2009/11/stop_odkrywce_projekt_regulaminu.pdf, [pobrano 20.12.2011].
6. <http://stop-odkrywce.pl/2010/01/13/skandal-premier-pawlak-odwoluje-spotkanie-z-czlonkami-komitetu-spoecznego/#more-162>, [pobrano 20.12.2011].
7. <http://stop-odkrywce.pl/2010/02/02/petycja-komitetu-spoecznego-stop-odkrywce-zostala-przeslana-do-parlamentu-europejskiego/>, [pobrano 20.12.2011].
8. <http://stop-odkrywce.pl/2010/02/02/stop-odkrywce-dzis-warszawa-jutro-strasburg-konferencja-prasowa-zorganizowana-przez-przedstawicieli-kilkunastu-samorzadow-z-terenu-dolnego-slaska-4022010-godz-1600-centrum-prasowe-polskiej-a/>, [pobrano 20.12.2011].
9. <http://stop-odkrywce.pl/2011/03/25/rzecznik-praw-obywatelskich-zajmie-sie%C2%A0sprawa-kopalni-odkrywkowej-na-zlozu-legnica/>, [pobrano 20.12.2011].